



ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK BAŞARININ YORDAYICISI OLARAK PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ VE SOSYAL YETKİNLİK

PSYCHOLOGICAL WELL-BEING AND SOCIAL COMPETENCE AS A PREDICTOR OF
ACADEMIC SUCCESS OF UNIVERSITY STUDENTS

DOI:10.17755/esosder.86299

Bünyamin ATEŞ¹

Öz

Bu araştırmada, psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerini ne kadar yordadığı incelenmiştir. Bu çalışmanın, araştırma grubu 2015-2016 öğretim yılında Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören ve seçkisiz olarak belirlenen 343 (%54) kız, 292 (%46) erkek olmak üzere toplam 635 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma grubunun yaş ortalaması 20.86'dır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Sosyal Öz-yeterlilik Algısı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler çoklu doğrusal regresyon analizinden adimsal (stepwise) regresyon analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin akademik başarıyı anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik başarı, üniversite, öğrenci, psikolojik iyi oluş, sosyal yetkinlik.

Abstract

In this research the extent of the variables of psychological well-being and social competence predicted the academic success level of university students was investigated. The research group of this study included randomly determined 635 students in total including 343 female (54%) and 292 male (46%) studying at Erzincan University Faculty of Education and Faculty of Arts and Science in 2015-2016 academic year. Age average of the research group was 20.86. Psychological Well-Being Scale, Social Self-Efficacy Perception Scale and Personal Information Form were used as data collection tools in the research. The data obtained in the research were investigated using stepwise regression analysis method as one of the multiple linear regression analyses. According to the research findings, it was determined that the variables of psychological well-being and social competence significantly predicted academic success.

Keywords: Academic success, university, student, psychological well-being, social competence.

¹ Yrd.Doç.Dor., Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, bunyaminates81@gmail.com

1. Giriş

Türk eğitim sisteminde akademik başarının önemli bir yeri vardır. Türkiye’de ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimin hemen hemen her kademesinde çeşitli isimler altında yapılan sınavlar ve bu sınav sonuçlarına göre yapılan eğitsel ve mesleki yöneltilmeler, değerlendirmeler ve yerleştirmeler öğrencilerin başta akademik ve mesleki olarak iyi bir geleceğe sahip olmaları için akademik başarıyı önemli bir noktaya çekmiştir. Akademik başarı sadece öğrenciler tarafından değil öğrencinin çevresi (aile, öğretmenler, yöneticiler vb.) tarafından da önemsenen bir konumdur.

Akademik başarı, okulun akademik türden derslerinde sağlanan başarı olarak tanımlanmaktadır (Bakırcıoğlu, 2012). Başarı, öğrencinin eğitim hedefleri doğrultusunda performansındaki ilerleme durumunu ifade eder (Ulusoy, 2009). Akademik başarının kişisel ve mesleki gelişimde çok önemli bir yerinin olduğu bilinmekle birlikte öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olabilen bireysel ve çevresel faktörler vardır. Bunlar arasında iletişim becerileri, motivasyon, yetenek, zeka, öğretim yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, okulun eğitim sistemi ve programı, sınıf yönetimi becerisi, yönetim anlayışı, eğitim kurumunun fiziksel ve akademik ortamı, imkanları sayılabilir (Batman & Yiğit, 2016; Laidra, Pullmann & Allik, 2007; Win & Miller, 2005).

Akademik başarıları ile ilgi yapılan çalışmalar incelendiğinde akademik başarı ile zeka arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu yani öğrencilerin zeka düzeyleri arttıkça akademik başarılarının da arttığı belirlenmiştir (Costa & Faria, 2015; Day, Hanson, Maltby, Proctor & Wood, 2010; Kaya & Oğurlu, 2015; Laidra, Pullmann & Allik, 2007). Ancak akademik başarı ile zeka arasında pozitif bir ilişki olmakla birlikte akademik başarı konusunda yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde akademik başarının sadece zekayla ilişkili bir değişken olmadığı belirlenmiştir. Yapılan alan yazın incelemesinde öğrencilerin depresyon, tükenmişlik, karamsarlık, kaygı, sınav kaygısı ve boyun eğici davranış düzeyleri arttıkça akademik başarılarının düştüğü görülmüştür (Aydın, 1990; Balkıs, Duru, Buluş & Duru, 2011; El-Anzi, 2005; Yıldırım & Ergene, 2003). Buna karşılık öğrencilerin öz-yeterlilik, akademik öz-yeterlilik, akademik beklenti, güdülenme, yaratıcılık, benlik saygısı, iyimserlik düzeyleri arttıkça akademik başarılarının da arttığı belirlenmiştir (Aryana, 2010; El-Anzi, 2005; Erdoğan, 2006; Feldman & Kubota, 2015; Fenollar, Román & Cuestas, 2007; Nartgün & Çakır, 2014). Bu çalışma sonuçları bağlamında akademik başarının birçok değişkenle ilişkili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin akademik başarıları ile ilgili değişkenler hakkındaki bilgi birikiminin artmasının öğrencilerin akademik başarılarını artırmaya yönelik çalışmalara pozitif bir katkı sunacağı söylenebilir. Bu bağlamda bu çalışmada üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının birer yordayıcısı olarak psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenleri ele alınmıştır.

Bu çalışmanın bir değişkeni olan ve yaşam doyumu, mutluluğun ötesinde bir durumu ifade eden psikolojik iyi oluş, 1980’li yıllarda deneysel çalışmalar ile başlamıştır. Psikolojik iyi oluş yaşamda karşı karşıya kalınan varoluşsal meydan okumalar (anamlı amaçları sürdürme, kişisel gelişim ve diğerleri ile kaliteli ilişkiler kurma vb.) ile ilgili gelişen algılardır. Kişinin yaşam amaçlarının olup olmamasını, potansiyelinin farkında olup olmamasını, diğer insanlar ile ilişkilerinin niteliğini ve kişinin kendi yaşamı ile ilgili sorumluluk hissetmesini içerir. Psikolojik iyi oluş, kişinin kendisini ve yaşamının niteliğini nasıl değerlendirdiği ile ilgili bilgi vermeye dayalı mikro düzeyde bir yapıdır. (Keyes, Shmotkin & Ryff, 2002; Ryff, Magee, Kling & Wing, 1999; Ryff & Keyes, 1995). İnsan gelişimi ve yaşamın varoluşsal zorlukları şeklinde formüle edilen psikolojik iyi oluş kişinin yeteneklerini ve kapasitelerini en iyi şekilde kullanabilmesi, kendi sınırlılıklarının farkında iken bile kendisi hakkında iyi şeyler hissetmesi girişimi olarak ifade edilebilir (Keyes, Shmotkin & Ryff, 2002).

Psikolojik iyi oluşla ilgili kuramsal açıklamaların yetersizliğine dikkat çeken Ryff (1989b,1995) gelişim, klinik ve kişilik psikologlarının iyilik haliyle ilgili betimleme, açıklamalara dayanarak psikolojik iyi oluşla ilgili bir model sunmuştur. Bu model, Erikson'un psikososyal gelişimi aşamaları, Bühler'in temel yaşam eğilimlerinin formülasyonu, Neugarten'nin kişilik değişimindeki açıklamalar, Maslow'un kendini gerçekleştirme, Rogers'in tam işlevde bulunan insan, Jung'un bireyselleşme formülasyonu, Allport'un olgunlaşma, Jahoda'nın ruh sağlığının pozitif kriterlerinin formülasyonu ve Birren'nin yaşlılıkta pozitif psikolojik sağlık kavramlarından oluşur (Ryff,1989a,1989b,1995; Ryff & Singer, 2008; Vleioras & Bosma, 2005). Ayrıca Ryff, psikolojik iyi oluşla ilgili altı boyutlu bir model de sunmuştur. Bu model; kendini kabul, diğerleri ile pozitif ilişkiler, özerklik, çevresel hakimiyet, yaşam amacı ve kişisel gelişimden oluşur (Ryff & Singer, 2008; Ryff, Magee, Kling & Wing, 1999; Ryff,1989a; 1989b,1995; Springer, Hauser & Freese, 2006; Springer & Hauser, 2006).

Psikolojik iyi oluşla birlikte diğer bir değişken olarak ele alınan sosyal yetkinlik, sosyal etkileşimdeki etkinlik olarak (Rose-Krasnor,1997), bireyin sosyal ilişkiye girebileceğine ilişkin inancı olarak (Bilgin,1999) ve kişinin sosyal becerilerini etkili bir şekilde kullanabilmesi olarak tanımlanır (Magelinskaitė, Kepalaitė ve Legkauskas, 2014). Sosyal yetkinlik, bireyin bağımsız ve yetkin bir birey olması için, güçlüklerle mücadele için, sosyal ilişkilerin korunması ve sürdürülmesi için, etkili bir öğrenme için, topluluk ve grup etkinliklerine aktif katılım için son derece önemli ve gerekli bir beceridir (Gedviliene, 2014). Büyük ölçüde hem kendi hem de diğerlerinin bakış açısını içeren sosyal yetkinlik belirli durumlara, amaçlara, işlemlere, eylemlere bağlı organize bir yapıdır (Rose-Krasnor,1997). Sosyal yetkinlik, birbiriyle etkileşim halinde olan sosyal, bilişsel, duyuşsal ve kişisel boyutlardan oluşur (Ford,1982; Lianos, 2015; Márquez, Martín & Brackett, 2006; Ferris, Perrewé & Douglas, 2002). Bir bireyin sosyal yetkinlik standartları üzerinde değerlendirme, görev, ölçüt, yaş, cinsiyet, rol, statü, kültür vb. faktörler etkilidir (Ford, 1982; Torres, Cardelle-Elawar, Mena, & Sanchez, 2003; Rose-Krasnor,1997).

Akademik başarı konusunda yapılan alan yazın incelemesinde akademik başarının farklı değişkenlerle birlikte incelendiği çalışmalara rastlanmıştır (Day, Hanson, Maltby, Proctor & Wood, 2010; Erdoğan, 2006; Feldman & Kubota, 2015). Ancak akademik başarı değişkeninin psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkeniyle birlikte ele alınıp incelendiği çalışmaların çok sınırlı olduğu ve bu çalışmalarda ise akademik başarı ile psikolojik iyi oluş ve yine akademik başarı ile sosyal yetkinlik değişkenlerinin ayrı ayrı ele alındığı görülmüştür. Bu bakımdan üniversite öğrencilerinde akademik başarının yordayıcısı olarak psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin incelendiği bu çalışma ele aldığı değişkenler bakımından önemli görülmektedir.

Üniversite öğrencileri açısından üniversite dönemi sosyal ve kişisel gelişim açısından önemli olmakla birlikte akademik başarı açısından da önemli bir dönemdir. Üniversite öncesi eğitim-öğretim sürecinde öğrenciler ve öğrencilerin çevresi tarafından önem verilen akademik başarı üniversite döneminde de önemini korumaktadır. Bir üniversite öğrencisinin kayıtlı olduğu programdan mezun olabilmesinde öğrencinin akademik başarısı önemli ölçütlerinden birini oluşturmaktadır. Yine üniversitelerin akademik yönden başarılı öğrencilere sunduğu imkanlar (Kurumlar arası, kurum içi geçişler, çift anadal, lisansüstü eğitim, öğrenim ücreti vb.) dikkate alındığında akademik başarının üniversite eğitim-öğretim sürecinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Özellikle Türkiye'de son yıllarda üniversite sayısındaki artış beraberinde öğrenci çeşitliliğini de getirmiştir. Farklı sosyal-kültürel yapılarla, özelliklere, farklı beklenti ve ihtiyaçlara bağlı olarak öğrencilerin akademik başarılarında da farklılıklar olabilir. Bu bakımdan üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına etki edebilecek değişkenlerin belirlenmesinin öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlayabileceği

düşünülmektedir. Bu düşünce doğrultusunda ve alan yazın incelemesi sonucunda bu çalışmada “Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenleri üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu problem cümlesine bağlı olarak çalışmada aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

- Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenleri birlikte üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının ne kadarını yordamaktadır?
- Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin her birinin üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını yordamadaki güçleri ne kadardır?
- Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin üniversite öğrencilerinde akademik başarıyı yordamadaki önem sırası nedir?

2. Yöntem

Bu araştırma, psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerini ne kadar yordadığını incelenmeye yönelik ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır.

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın, araştırma grubunu 2015-2016 öğretim yılında Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören ve seçkisiz olarak belirlenen 343 (%54) kız, 292 (%46) erkek olmak üzere toplam 635 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma grubunun yaş ortalaması 20.86'dır.

Veri Toplama Araçları

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Diener ve arkadaşları (2009-2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Telef (2011; 2013) tarafından yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda toplam açıklanan varyansın %42 olduğu saptanmıştır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .54 ile .76 arasında hesaplanmıştır. Doğrulamalı faktör analizinde uyum indeksi değerleri RMSEA= 0.08, SRMR=0.04, GFI= 0.96, NFI= 0.94, RFI= 0.92, CFI= 0.95 ve IFI=0.95 olarak bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Psikolojik İyi Oluş Ölçeklerinin alt boyutlarından özerklikle .30, çevresel hakimiyetle .53, bireysel gelişimle .29, diğerleri ile olumlu ilişki .41, yaşam amaçlarıyla .38, öz-kabulle .56 ve toplam psikolojik iyi oluş ile .56 düzeyde ilişki bulunmuştur. Ayrıca İhtiyaç Doyum Ölçeğinin alt boyutlarından özerklikle .30, yeterlikle .69, ilişkili olmayla .57 ve toplam ihtiyaç doyumu ile .73 düzeyde ilişki saptanmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır. Test tekrar test sonucuna göre ölçeğin birinci ve ikinci uygulama arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($r= 0.86$, $p<.001$). Psikolojik İyi oluş ölçeğinin madde toplam korelasyonlarının .41 ile .63 arasında değişiklik gösterdiği ve t-değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<.001$). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin maddeleri kesinlikle katılmıyorum (1) ile kesinlikle katılıyorum (7) şeklinde 1–7 arasında cevaplanmaktadır. Bütün maddeler olumlu şekilde ifade edilmektedir. Puanlar 8 ile 56 arasında değişmektedir. Yüksek puan kişinin birçok psikolojik kaynak ve güce sahip olduğunu gösterir. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .82 olarak belirlenmiştir.

Sosyal Öz-yeterlilik Algısı Ölçeği (SÖZYE): Ölçeğin orijinali Smith-Betz (2000), tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışması Palancı (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçek üniversite öğrencileri ve ergenlerin geniş bir sosyallik tanımlaması içerisinde sosyal öz-yeterlilik algılarını ölçebilmeyi amaçlamaktadır. Sosyal öz-yeterlilik algısı

ölçeği (SÖZYE) 25 maddelik bir ölçek olup, sosyal etkileşim, arkadaşlık ilişkileri, sosyal girişkenlik, kalabalık önünde rahat olabilme, gruba katılabilme ve sosyal destek/yardım sunabilme gibi boyutları içerecek yapıda hazırlanmıştır. 5’li Likert tipi derecelemeye sahip ölçekten yüksek puan almak sosyal öz-yeterlilik algısının yükseldiğine işaret etmektedir. Ölçeği adapte etmeye ilişkin gerekli izin ve ölçeğin orijinali alındıktan sonra tercüme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Karşı tercüme işlemleri uzmanlarca yürütülerek ölçek ölçüt geçerliği için kullanılacak ölçeklerle birlikte 580 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Yapı ve ölçüt geçerliğine uygun işlemler çerçevesinde ölçüt geçerliği için Kontrol Algısı Ölçeği (Özbay ve Palancı,1999) ve Sosyal Kaygı Ölçeği (Özbay ve Palancı,2001) kullanılmıştır. Yapı geçerliğine yönelik gerçekleştirilen işlem sonucunda orijinali 25 madde olan ölçeğin 25 maddesi bir faktör altında korunarak varyansın 44.2’sini açıkladığı görülmüştür. Likert tipi 1-5 aralığında “kendimi bu durumda hiç güvenli hissedemem” den “tamamen güvende hissedirim”e doğru sıralanan derecelendirme ile ölçek yüksek puanla sosyal öz-yeterlilik algısının yüksekliğini göstermektedir. Ölçeğin orijinalinde de olduğu gibi sosyal kaygı ile orta düzeyin üstünde negatif lineer korelasyon ($r=-.59, p<.001$) bulunmuştur. Öz-yeterlilik kavramını tanımlamaya yönelik teorik tabanla uyumlu olacak şekilde kontrol algısı ile orta düzeyin üstünde pozitif lineer ($r=.40, p<.001$) korelasyon gözlenmiştir. Testin güvenilirliği maddeler arası iç tutarlık yöntemi ve test tekrar test yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık yöntemi ile Cronban Alpha güvenilirlik katsayısı .89 bulunmuştur. Dört ay sonra gerçekleştirilen güvenilirlik hesaplamalarında tesadüfen seçilen 100 kişilik gruptan elde edilen korelasyon ($r= .68 p<.001$) düzeyinde anlamlı bir tutarlılık göstermiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .79 olarak belirlenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin kişisel bilgilerini elde edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Akademik başarılarının belirlenmesinde öğrencilerin genel ağırlıklı not ortalaması (GANO)’ları esas alınmıştır. Öğrencilerin dörtlük sistemdeki notları yüzlük sistemdeki notlara çevrilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları öğrencilere araştırmacı tarafından gruplar halinde uygulanmıştır. Veri toplama araçları gruplara uygulanmadan önce araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Her bir grupta uygulamalar yaklaşık olarak 35-40 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada öncelikli olarak verilerin çoklu doğrusal regresyon analizi için uygun olup olmadığına belirlemek için veri setlerinin normalliği ve doğrusallığı incelenmiştir. Normallik (çok değişkenli) ve doğrusallık varsayımlarını güçleştiren uç değerlerin olup olmadığı mahalanobis uzaklığı (13.82), cook’s ($Cook' < 1$) ve Leverage Values (.000 - .020) değerlerine göre incelenmiştir. Buna ek olarak veri setlerinin basıklık, çarpıklık değerlerine, saçılım ve histogram grafiklerine de bakılmıştır. 19 kişiye ait veriler veri analizini etkileyecek düzeyde uç değerlere sahip olmalarından dolayı veri setinden çıkarılmıştır. Veri setlerinin doğrusallık ve normallik koşullarını sağlamasının yanı sıra yordayan değişken sayısı esas alındığında örneklem büyüklüğünün de yeterli sayıda olduğu görülmüştür. Çoklu doğrusal regresyon analizinin diğer bir varsayımı olan yordayıcı değişkenler arasında yüksek bağıntı katsayısının bulunmaması koşulu için yordayıcı değişkenler arasındaki ikili korelasyon katsayıları, tolerans değeri, VIF ve CI değerleri incelenmiştir. Yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılık olarak tanımlanabilecek .80 üzerinde bir korelasyon değerinin olmadığı (Tablo1), tolerans değerinin .20’den yüksek, VIF değerinin 10’dan küçük ve CI değerinin ise 30’dan küçük olduğu belirlenmiştir. Son olarak hataların bağımsız olması şartını incelemek

için Durbin-Watson değerine bakılmış; değer 1-3 arasında (DW=1.72) olduğu ve sorun teşkil etmediği görülmüştür.

Yapılan bu işlemlere bağlı olarak elde edilen verilerin çoklu doğrusal regresyon analizi için uygun olduğu belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler çoklu doğrusal regresyon analizinden adımsal (stepwise) regresyon analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmada. 05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır (Akbulut, 2010; Büyüköztürk,2011; Can 2013).

3. Bulgular

Bu bölümde önce yordanan değişken (akademik başarı) ile yordayıcı değişkenler (psikolojik iyi oluş, sosyal yetkinlik) arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Tablo 1). Daha sonra ise çoklu doğrusal regresyon analizinden adımsal (stepwise) regresyon analiz yapılmış sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1 Akademik Başarı, Psikolojik İyi Oluş ve Sosyal Yetkinliğe İlişkin Korelasyon Katsayıları

	Akademik Başarı	Psikolojik İyi Oluş	Sosyal Yetkinlik
Akademik Başarı	1		
Psikolojik İyi Oluş	.607**	1	
Sosyal Yetkinlik	.549**	.437**	1

**P<.01

Tablo 1 incelendiğinde akademik başarı ile psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmektedir.

Adımsal (stepwise) regresyon analizine ilişkin yordayıcı değişkenlerin yordanan değişkenle ilişkisini ve dolayısı ile yordanan değişkendeki değişimi açıklama derecesinin anlamlılığını test eden ANOVA tablosu incelendiğinde, açıklanan varyansın ya da regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F_{1/633}=369.82$; $F_{2/632}=278.39$; $p<.01$). Buna göre yordayan değişkenler model üzerinde yordama işlemini başarı ile yerine getirmiştir.

Tablo 2 Akademik Başarının Yordanmasına İlişkin Adımsal Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Std. Edilmiş Kat.Say.	t	İkili r	Kıs. r	R	R ²	F	df
	B	Std. Hata	Beta							
1.(Sabit)	46.98	1.38		33.94**			.607 ^a	.369	369.82**	1/633
Psk.İyi Olş.	.622	.032	.607	19.23**	.607	.607				
2.(Sabit)	38.23	1.50		25.40**						
Psk.İyi.Olş.	.465	.033	.454	14.07**	.607	.488	.684 ^b	.468	278.39**	2/632
Sosyal Ytk.	.212	.019	.351	10.88**	.549	.397				

**P<.01

Tablo 2 incelendiğinde adımsal regresyon analizi akademik başarıyı anlamlı düzeyde yordadığı için psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin adımsal regresyon analiz sürecinde işlem gördüğü belirlenmiştir. Hem β (beta) değerleri ve hem de kısmi ve ikili korelasyon katsayıları incelendiğinde akademik başarı ile psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkeni arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenleri birlikte üniversite öğrencilerinde akademik

başarıya ilişkin toplam varyansın yaklaşık % 47'sini açıklamaktadır ($R=.684$; $R^2=.468$; $P<.01$). Bu bulgu “Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenleri birlikte üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının ne kadarını yordamaktadır?” Sorusunun yanıtını oluşturmaktadır.

“Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin her birinin üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını yordamadaki güçleri ne kadardır?” Sorusunu cevabı olarak ise aşağıdaki bulgular elde edilmiştir: Adımsal regresyon analizinin birinci adımında incelenen psikolojik iyi oluş değişkeninin üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını yordamada β (beta) katsayısı .607'dir. Beta katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ($t=19.23$; $P<.01$). Tek başına psikolojik iyi oluş değişkeni üniversite öğrencilerinin akademik başarılarının yaklaşık % 37'sini açıklamaktadır. ($R=.607$; $R^2=.369$).

Adımsal regresyon analizinin ikinci adımında modele psikolojik iyi oluş değişkenine sosyal yetkinlik değişkeni de eklenmiştir. Akademik başarıyı etkileyen diğer değişkenler sabit tutulduğunda psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenleri birlikte akademik başarının yaklaşık % 47'sini açıklamaktadır ($R=.684$; $R^2=.468$). Modeldeki diğer değişkenler sabit tutulduğunda psikolojik iyi oluş değişkeninin β (beta) katsayısı .454; sosyal yetkinlik değişkeninin β (beta) katsayısı .351'dir. β (beta) katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları anlamlı bulunmuştur ($t_{\text{PIO}}=14.07$; $P<.01$ / $t_{\text{SY}}=10.88$; $P<.01$).

İkinci adımda modele giren değişkenlerin beta katsayıları ve beta katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin akademik başarıyı anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Bu tespit “Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenleri üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?” Sorusuna cevap vermektedir.

“Psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin üniversite öğrencilerinde akademik başarıyı yordamadaki önem sırası nedir?” Sorusuna cevap olarak şu bulgular elde edilmiştir: Modeldeki değişkenlere ilişkin β (beta) değerleri dikkate alındığında üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını birinci sırada psikolojik iyi oluş ikinci sırada sosyal yetkinlik değişkenlerinin anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle yordayıcı değişkenlerin akademik başarı üzerindeki görece önem sırası psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinliktir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonucunda akademik başarı ile psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışmada psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik değişkenlerinin akademik başarı değişkeninin anlamlı düzeyde yordayıcıları olduğu görülmüştür. Bu iki değişken üniversite öğrencilerinde akademik başarıya ilişkin toplam varyansın yaklaşık % 47'sini açıklamıştır. Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını birinci sırada psikolojik iyi oluş ikinci sırada sosyal yetkinlik değişkenlerinin anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir.

Türk eğitim sistemi akademik başarı odaklı bir sistem olduğu için ilkokuldan üniversiteye kadar hem aileler hem de öğrenciler açısından akademik başarı önemli görülmektedir. Öğrencilerin değerlendirilmesinde genellikle akademik başarı ölçütü olarak alınır. Öğrencilerin sosyal, ahlaki, duygusal vb. yönden gelişimlerine önem verilmekle birlikte akademik yönden de başarılı olmaları önemsenmektedir. Öğrencilerin akademik yönden başarılı olmaları istendik bir durumdur. Bu bakımdan gerek aileler gerekse eğitimciler ve araştırmacılar öğrencilerin akademik başarıları düzeylerini koruma, artırma çabası içinde oldukları gibi akademik yönden başarısızlığa neden olan unsurları da en aza indirmek ya da ortadan kaldırma çabası içindedirler. Bu noktada aileler öğrencilerin akademik yönden

başarılı olmaları için gerektiğinde öğrencileri kurslara, özel derslere yönlendirebilmektedirler. Eğitimciler kurumlarında öğrencilerin akademik başarılarını artırmaya yönelik başta rehberlik hizmetleri olmak üzere çeşitli çalışmalar yürütebilmektedir. Aynı şekilde araştırmacılar öğrencilere, ailelere ve eğitimcilere katkı sunmak adına akademik başarıya etki edebilecek unsurları araştırmaktadırlar.

Akademik başarı istendik bir durum olmakla birlikte bazı öğrenciler akademik yönden başarılı olurken bazı öğrenciler ise kişisel ve çevresel nedenlerden dolayı akademik yönden istenilen düzeyde başarılı olamamaktadırlar. Akademik başarı bilişsel-zeka ile ilgili unsurlara bağlı olmakla birlikte öz-yeterlilik, benlik saygısı, anne-baba tutumları, zaman yönetimi, kişilik özellikleri gibi değişkenlerle de ilişkilidir (Aryana, 2010; Costa & Faria, 2015; Demirtaş & Özer, 2007; Feldman & Kubota, 2015; Kaya, Bozaslan & Genç, 2012; Komarraju, Karau & Schmeck, 2009; McKenzie & Schweitzer, 2001; Parker *et al*, 2004; Süral & Sarıtaş, 2015). Bu bağlamda öğrencilerin akademik başarıları üzerinde birçok değişkenin etkili olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencileri ile yapılan bu çalışmada ise üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını birinci sırada psikolojik iyi oluş değişkenlerinin anlamlı düzeyde yordadığı ve aralarında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluş düzeyi arttıkça akademik başarı düzeyi de artmaktadır. Bu durumda psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan öğrencilerin akademik yönden daha başarılı oldukları söylenebilir. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda da psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan öğrencilerin akademik yönden daha başarılı oldukları görülmüştür (Halisdemir 2013; Özden, 2014). Gerek yapılan bu çalışma sonuçları gerekse diğer çalışma sonuçlarından hareketle üniversite öğrencilerinde akademik başarıyı artırmak için onların psikolojik iyi oluş düzeylerini yani kendini kabul, diğerleri ile pozitif ilişkiler, özerklik, çevresel hakimiyet, yaşam amacı ve kişisel gelişim düzeylerini artırmanın etkili olabileceği söylenebilir. Bu bağlamda öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerini korumaya, artırmaya yönelik yapılacak çalışmaların önemli ve yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Üniversite öğrencileri ile yürütülen bu çalışmada elde edilen bir diğer sonuca göre ise üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını ikinci sırada sosyal yetkinlik değişkenlerinin anlamlı düzeyde yordadığı ve aralarında pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç bağlamında üniversite öğrencilerinin sosyal yetkinlik düzeyi arttıkça akademik başarı düzeylerinin de artacağı ve sosyal açıdan kendilerini yetkin gören üniversite öğrencilerinin akademik yönden daha başarılı olduğu söylenebilir. Akademik başarı konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde sosyal yetkinlik düzeyi yüksek olan öğrencilerin akademik olarak daha başarılı oldukları görülmüştür (Malik & Shujja, 2013; Márquez, Martín & Brackett, 2006; Green, Forehand, Beck & Vosk,1980). Elde edilen çalışma sonuçlarından hareketle üniversite öğrencilerinde akademik başarıyı artırmada etkili bir yolun da onların sosyal yetkinlik düzeylerini artırmak olduğu söylenebilir. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin sosyal yetkinlik düzeylerini artırmaya yönelik yapılacak çalışmaların akademik başarı üzerinde pozitif bir etki oluşturacağı düşünülmektedir. Araştırma grubu üniversite öğrencilerinden oluşan bu çalışma sonucunda psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik düzeyleri yüksek olan öğrencilerin akademik olarak daha başarılı oldukları söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar bağlamında aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

-Bu çalışmanın araştırma grubu Erzincan Üniversitesinde Fakülte düzeyinde eğitim gören öğrencilerle sınırlıdır. Benzer bir çalışma farklı ve daha büyük gruplarla da yapılabilir.

-Bu çalışmada, sosyal yetkinlik ve psikolojik iyi oluş değişkenlerinin üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerini ne kadar yordadığı incelenmiştir. Benzer bir çalışmada akademik başarı ile farklı değişkenler ele alınabilir.

-Öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için onların psikolojik iyi oluş ve sosyal yetkinlik düzeylerini artırıcı çalışmalara yer verilebilir.

-Üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinde yürütülen çalışmalarda bu konulara daha fazla yer verilebilir.

Kaynakça

- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Aryana, M. (2010). Relationship between self-esteem and academic achievement amongst pre-university students. *Journal of Applied Sciences*, 10(20), 2474-2477.
- Aydın, B. (1990). Üniversite öğrencilerinde depresyon, bilişsel çarpıtmalar ve akademik başarı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 27-36.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Eğitim ve psikoloji sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M., & Duru, S. (2011). Tükenmişliğin öğretmen adayları arasındaki yaygınlığı, demografik değişkenler ve akademik başarı ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 151-165.
- Batman, D., & Yiğit, N. (2016). Öğretmen adaylarının akademik başarılarını etkileyen faktörleri belirleme ölçeği: Geliştirilmesi, güvenilirliği ve geçerliliği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 217-232.
- Bilgin, M. (1999). 14-18 yaş grubu ergenlere yönelik sosyal yetkinlik beklentisi ölçeği geliştirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(12), 7-15.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, A. (2013). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Costa, A., & Faria, L. (2015). The impact of emotional intelligence on academic achievement: A longitudinal study in Portuguese secondary school. *Learning and Individual Differences*, 37, 38-47.
- Day, L., Hanson, K., Maltby, J., Proctor, C., & Wood, A. (2010). Hope uniquely predicts objective academic achievement above intelligence, personality, and previous academic achievement. *Journal of Research in Personality*, 44(4), 550-553.
- Demirtaş, H., & Özer, N. (2007). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarısı arasındaki ilişkisi. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 34-47.
- El-Anzi, F. O. (2005). Academic achievement and its relationship with anxiety, self-esteem, optimism, and pessimism in Kuwaiti students. *Social Behavior and Personality*, 33(1), 95-104.
- Erdoğan, Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.
- Feldman, D. B., & Kubota, M. (2015). Hope, self-efficacy, optimism, and academic achievement: Distinguishing constructs and levels of specificity in predicting college grade-point average. *Learning and Individual Differences*, 37, 210-216.

- Fenollar, P., Román, S., & Cuestas, P. J. (2007). University students' academic performance: An integrative conceptual framework and empirical analysis. *British Journal of Educational Psychology*, 77(4), 873-891.
- Ferris, G. R., Perrewé, P. L., & Douglas, C. (2002). Social effectiveness in organizations: Construct validity and research directions. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 9(1), 49-63.
- Ford, M. E. (1982). Social cognition and social competence in adolescence. *Developmental Psychology*, 18(3), 323-340.
- Gedviliene, G. (2014). The case of Lithuania and Belgium: Teachers and students' social competence. *European Scientific Journal*, 10(13), 181-294.
- Green, K. D., Forehand, R., Beck, S. J., & Vosk, B. (1980). An assessment of the relationship among measures of children's social competence and children's academic achievement. *Child Development*, 51(4), 1149-1156.
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red algıları arasındaki ilişkiler*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, A., Bozaslan, H. & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, F., & Oğurlu, Ü. (2015). The relationship among self-esteem, intelligence, and academic achievement. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 951-965.
- Keyes, C. L., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022.
- Komaraju, M., Karau, S. J., & Schmeck, R. R. (2009). Role of the big five personality traits in predicting college students' academic motivation and achievement. *Learning and Individual Differences*, 19(1), 47-52.
- Laidra, K., Pullmann, H., & Allik, J. (2007). Personality and intelligence as predictors of academic achievement: A cross-sectional study from elementary to secondary school. *Personality and Individual Differences*, 42(3), 441-451.
- Lianos, P. G. (2015). Parenting and social competence in school: The role of preadolescents' personality traits. *Journal of Adolescence*, 41, 109-120.
- Magelinskaitė, Š., Kepalaitė, A., & Legkauskas, V. (2014). Relationship between social competence, learning motivation, and school anxiety in primary school. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 2936-2940.
- Malik, F. & Shujja, S. (2013). Social competence and school systems as predictor of academic achievement in high and low achieving Pakistani school children. *Journal of Behavioural Sciences*, 23(1), 77-92.
- Márquez, P. G. O., Martín, R. P. & Brackett, M. A. (2006). Relating emotional intelligence to social competence and academic achievement in high school students. *Psicothema*, 18, 118-123.

- McKenzie, K., & Schweitzer, R. (2001). Who succeeds at university? Factors predicting academic performance in first year Australian university students. *Higher Education Research and Development, 20*(1), 21-33.
- Nartgün, Ş., & Çakır, M. (2014). Lise öğrencilerinin akademik başarılarının akademik güdülenme ve akademik erteleme eğilimleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3*(3), 379-391.
- Özden, K. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Palancı, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı problemlerini açıklama ve gidermeye yönelik gerçeklik terapisi oryantasyonlu bir yardım modelinin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Parker, J. D., Creque, R. E., Barnhart, D. L., Harris, J. I., Majeski, S. A., Wood, L. M., Bond, B. J. & Hogan, M. J. (2004). Academic achievement in high school: Does emotional intelligence matter? *Personality and Individual Differences, 37*(7), 1321-1330.
- Rose-Krasnor, L. (1997). The nature of social competence: A theoretical review. *Social Development, 6*(1), 111-135.
- Ryff, C. D. (1989a). Beyond Ponce de Leon and life satisfaction: New directions in quest of successful ageing. *International Journal of Behavioral Development, 12*(1), 35-55.
- Ryff, C. D. (1989b). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 57*(6), 1069-1081.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science, 4*(4), 99-104.
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*(4), 719-727.
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies, 9*(1), 13-39.
- Ryff, C. D., Magee, W. J., Kling, K. C., & Wing, E. H. (1999). Forging macro-micro linkages in the study of psychological well-being. (Ed. Ryff C.D., Magee, J.W.). *The self and society in aging processes*, (pp 247-278). Springer Publishing Company: New York.
- Springer, K. W., & Hauser, R. M. (2006). An assessment of the construct validity of Ryff's scales of psychological well-being: Method, mode, and measurement effects. *Social Science Research, 35*(4), 1080-1102.
- Springer, K. W., Hauser, R. M., & Freese, J. (2006). Bad news indeed for Ryff's six-factor model of well-being. *Social Science Research, 35*(4), 1120-1131.
- Süral, S., & Sarıtaş, E. (2015). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının fen ve teknoloji öğretimi dersindeki öğrenme stilleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(1), 31-44.
- Telef, B. B. (2011). *Psikolojik iyi oluş ölçeği (PİOO): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. 11. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 3-5 Ekim, Selçuk- İzmir.

- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği (PİOO): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.
- Torres, M. V. T., Cardelle-Elawar, M., Mena, M. J. B., & Sanchez, A. M. M. (2003). Social background, gender and self-reported social competence in 11-and 12-year-old Andalusian children. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 1(2), 38-56.
- Ulusoy, A. (2009). *Gelişim ve öğrenme*. (6. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Vleioras, G., & Bosma, H. A. (2005). Are identity styles important for psychological well-being? *Journal of Adolescence*, 28(3), 397-409.
- Win, R., & Miller, P. W. (2005). The effects of individual and school factors on university students' academic performance. *Australian Economic Review*, 38(1), 1-18.
- Yıldırım, İ., & Ergene, T. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 224-234.